

2022-03-03
N2022/00592

Livsmedelsverket	
Ank.	2022 -03- 07
Dnr.	
Saknr	

Näringsdepartementet

Livsmedelsverket
Box 622
751 26 Uppsala

Uppdrag att ta fram ett förslag till förbud mot högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) i material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel

Regeringens beslut

Regeringen ger Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram ett förslag till förbud mot högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) i material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel (kontaktmaterial) och som är framställda av papper och kartong.

Livsmedelsverket ska med stöd av 5 § livsmedelsförordningen (2006:813) ta fram nödvändiga författningsförslag i form av föreskrifter. Till förslaget ska det finnas en konsekvensutredning som ska utformas i enlighet med 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning samt en riskbedömning. I konsekvensutredningen ska det ingå en analys av påverkan på handel med andra länder inklusive förenlighet med WTO-regelverket. Livsmedelsverket ska i sitt arbete beakta att förslag till tekniska föreskrifter med stöd av Kommerskollegium ska anmälas till Europeiska kommissionen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (anmälningsdirektivet).

Livsmedelsverket ska när uppdraget utförs ha en nära samverkan och dialog med myndigheter, särskilt Kemikalieinspektionen, Kommerskollegium och Naturvårdsverket samt branschföreningar, företag och andra aktörer som berörs av uppdraget.

Livsmedelsverket ska senast den 1 oktober 2023 lämna en skriftlig redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Näringsdepartementet).

Bakgrund

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1935/2004 av den 27 oktober 2004 om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel och om upphävande av direktiven 80/590/EEG och 89/109/EEG innehåller bestämmelser om kontaktmaterial. Kommissionen kan med stöd av förordningen vidta särskilda åtgärder för grupper av kontaktmaterial. Om kommissionen inte har antagit några särskilda åtgärder för en viss grupp av material får medlemsstaterna behålla eller anta nationella bestämmelser under förutsättning att de är förenliga med bestämmelser i fördraget. Det saknas i dag unionsgemensamma regler för bland annat papper och kartong.

Genom artikel 36 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) har medlemsstaterna en möjlighet att införa förbud som grundas på hänsyn till bl.a. intresset att skydda människors hälsa. Ett sådant förbud får dock inte utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna.

Kommissionen presenterade i oktober 2020 en ny kemikaliestrategi för hållbarhet med målsättningar för kemikaliepolitiken de närmaste åren. Kemikaliestrategin innehåller bland annat ett förslag till generellt förbud mot den stora gruppen PFAS-ämnen. Något unionsrättsligt förbud finns emellertid inte än.

Det finns cirka 4 700 olika PFAS-ämnen. De är organiska ämnen som framställs syntetiskt och mycket svåra att bryta ned. Många av dem är vattenlösliga och rörliga i marken vilket innebär en risk för förorening av mark, vatten och dricksvattentäkter för lång tid framöver. PFAS-ämnen är bioackumulerande vilket innebär att de anrikas i levande organismer. PFAS-ämnen lagras i proteiner och organ hos både människor och djur och kan spridas i näringskedjorna. I dagsläget saknas kunskap om hur flertalet PFAS-ämnen påverkar människor och miljö, men för vissa ämnen finns tillräcklig information för att kunna fastställa att de har skadliga effekter på hälsa och miljö. Det gäller t.ex. ämnena perfluoroktansyra (PFOA) och perfluoroktansulfonsyra (PFOS) som båda är klassificerade som bland annat reproduktionstoxiska och misstänkt cancerframkallande. PFAS-ämnen kan

spridas till miljön under hela livscykeln, från produktion av ämnena till användning av produkter som innehåller PFAS-ämnen, samt i avfallsledet.

Den största andelen av alla PFAS-ämnen som produceras används i konsument- och industriprodukter. Många PFAS-ämnen är fett-, smuts- och vattenavvisande och används som impregnering av olika textilier, läder och pappersförpackningar.

Skälen för regeringens beslut

Det är problematiskt att det finns förpackningar som innehåller PFAS-ämnen och som är i kontakt med livsmedel. Det finns också en oro för att användandet av dessa material kommer att öka. Det är av största vikt att de ämnen som används i kontaktmaterial är säkra för hälsan och för miljön.

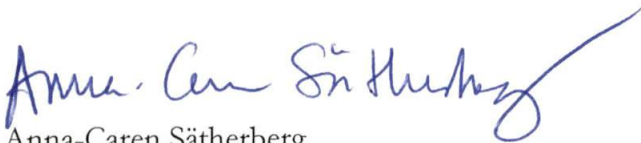
Genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/904 av den 5 juni 2019 om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön kommer att innebära gradvisa begränsningar i användningen av vissa kontaktmaterial av plast. Det finns därför en risk att det kan skapa en ökad efterfrågan på andra kontaktmaterial exempelvis sådana som är framställda av papper och kartong och som är behandlade med PFAS för ökad förmåga att hålla t.ex. vätska och feta livsmedel. En sådan utveckling skulle kunna riskera att leda till en oönskad substitution av livsmedelsförpackningar av engångsplast.

Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa) publicerade 2020 ett yttrande om risker för människors hälsa till följd av PFAS-ämnen i livsmedel (EFSA Journal 2020;18(9):6223. s. 391 f.). Efsa drog i yttrandet också slutsatsen att delar av den europeiska befolkningen överskred det tolerabla veckointaget av PFAS-ämnen och att detta gav anledning till oro. Av yttrandet framgår också att användningen av kontaktmaterial som innehåller PFAS-ämnen sannolikt bidrar till exponeringen för PFAS-ämnen. Efsa bedömde vidare att det behövdes fler studier om effekten av matlagning och livsmedelsbearbetning, i synnerhet i när det gäller överföring av PFAS-ämnen mellan kontaktmaterial och livsmedel.

Försiktighetsprincipen och utbytesprincipen bör tillämpas och användningen av PFAS-ämnen i kontaktmaterial framställda av papper och kartong förbjudas. EU:s kemikaliestrategi innehåller förslag om att förbjuda användning av de mest skadliga kemikalierna i bland annat kontaktmaterial

och ett generellt förbud om PFAS-ämnen. Det nationella förbudet ska gälla andra PFAS-ämnen för vilka unionsträttsliga regler saknas.

På regeringens vägnar

Anna-Caren Säterberg

Anders Wannberg

Kopia till

Statsrådsberedningen/EU och SAM
Utrikesdepartementet/HI
Socialdepartementet/FS
Finansdepartementet/BA och KO
Miljödepartementet/Ke
Kommerskollegium
Kemikalieinspektionen
Naturvårdsverket